

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én.

A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGYAR KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSÁVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET” BUDAPESTEN,
IX. ker., Üllői-ut 25. sz. (Köztelek.)

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Báthory-utca 7. sz.

Az „Országos Halászati Egyesület” tagjai Ingyen kapják.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

HIVATALOS RÉSZ.

1209/eln. — VII/B. 2. 1906. számhoz.

A m. kir. földművelésügyi miniszternek a kereskedelemügyi és pénzügyi miniszterekkel egyetértőleg a Német-birodalomba szállítandó élő tavi pontyok kedvezményes vámkezelése tárgyában kiadott rendelete.

Az Ausztria-Magyarország és a Németbirodalom között 1905. évi január hó 25-én megkötött és az 1891. évi december hó 6-án létrejött (1892. évi III. törvény-cikk) kereskedelmi és vámszerződéshez tartozó pótszerződés mellékletét képező A) tarifa 115. számának jegyzetében foglaltak végrehajtása tárgyában a következők rendeltetnek:

1. §.

A Németbirodalomba bevitelre kerülő élő tavi pontyok vámmentes kezelése czéljából a küldeményhez bizonyítvány mellékelendő, a melyben az illetékes közegek igazolják, hogy a halak tavakból származnak.

A bizonyítvány azon község előljárósága által állítandó ki, a melynek határában az illető tó, melyből a pontyok származnak — fekszik. A bizonyítványban — a tó tulajdonosának megnevezése mellett — igazolandó, hogy ezen tóban pontyok tartatnak és hogy a Németbirodalomba bevitelre kerülő pontyok tényleg azon tóból származnak.

A tó tulajdonosának bevallása és azon körülmény, hogy a tóban pontyok tartatnak, az illetékes politikai hatóság (I. fokú közigazgatási hatóság) által igazolandó.

Ezen bizonyítvány mikénti kiállítására a mellékelt A) minta használandó. Hogy a taviponty-küldeményeknek a német birodalmi vámhivatalok által leendő vámkezelése alkalmával a szállító felek semminemű késedelmet ne szenvedjenek, a magyarnyelvű eredeti bizonyítványhoz annak hitelesített német fordítása is csatolandó.

A fordítási mintát a jelen rendelet B) melléklete tünteti fel.

2. §.

Jelen rendelet kihirdetése napján lép életbe.

A) Minta.

BIZONYÍTVÁNY.*)

....., mint I. fokú közigazgatási hatóság igazolja, hogy .....-ban¹⁾ ..... község határában tóval (tavakkal) bir és hogy ezen tóban (tavakban) pontyokat tartanak.

..... 19..... hó .....-n.

(P. H.)

(aláírás).

..... község előljárósága igazolja, hogy a mai napon ..... által²⁾ .....-ból³⁾ ..... részére⁴⁾ .....-ba⁵⁾ hordókban összesen ..... liter tartalommal, vizhatlan vászon tartányokban ..... kg. súlyban, víziúton halbárkákban ..... kg. súlyban, elküldött eleven pontyok .....⁶⁾ lakos tulajdonát képező tóból (tavakból) származnak.

..... 19..... hó .....-n.

(P. H.)

(aláírás.)

*) A meg nem felelő törlendő!

1) A tótulajdonos nevének és lakhelyének bevallása.

2) Az elküldő neve.

3) Feladási hely megnevezése.

4) Az átvevő neve.

5) Azon hely megnevezése, hová a küldemény irányítva van.

6) A tótulajdonos nevének és lakhelyének megjelölése.

B) Formulare.

ZEUGNIS. *)

Uebersetzung.

Von der politischen Behörde I. Instanz wird bestätigt, dass
 in .....¹⁾ im Gebiete der
 Gemeinde ..... einen Teich (Teiche) besitzt und
 dass in diesem Karpfen gehalten werden.
 diesen

..... am .....

(L. S.)

.....
 (Unterschrift.)

Die Gemeinde-Vorsteherung bestätigt, dass die am heutigen Tage
 von .....²⁾ durch .....³⁾ an .....⁴⁾
 nach .....⁵⁾

in Fässern mit zusammen ..... Litern,
 in Plauen mit ..... Kg.,
 auf dem Wasserwege in Fischkästen mit ..... Kg.

versendeten lebenden Karpfen aus dem Teiche
 den Teichen
 des ..... in .....⁶⁾

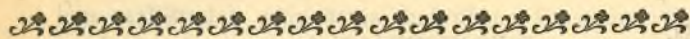
..... am .....

(L. S.)

.....
 (Unterschrift.)

*) Nicht Zutreffendes auszustreichen!

- 1) Angabe des Namens und Wohnortes des Teichbesitzers.
- 2) Versendungsort.
- 3) Versender.
- 4) Empfänger.
- 5) Bestimmungsort.
- 6) Angabe des Namens und Wohnortes des in der Bestätigung der politischen Bezirksbehörde angeführten Teichbesitzers.

A rablóhalászatról s annak mikénti megszüntetéséről.

Írta: Landgraf János.

(Polytatás.)

Dorongolás. A halfogásnak ezt az ősi és igazán kezdetleges módját a nagyobb síkvidéki vizek mentén üzik. All pedig abból, hogy a halász egy hatalmas doronggal a jégre sujt, miáltal ennek a hatása a víz közvetítésével a közelben álló halat is érintvén, ez vagy elpusztul, vagy legalább is elkábul. Ha átlátszó jégen ezt a halász észreveszi, a kéznél levő szakóczával hamarosan léket vág, s azon át a halat birtokába veszi. Néha szemre dolgozik, máskor ismét csak vaktában végzi a dorongolást.

Mesterségének természetesen a nem túl vastag és átlátszó jég kedvez leginkább. Kivált a korai tavaszi fagyok során a kiöntéses helyeken képződött friss jég nyújtja a legjobb alkalmat a dorongoláshoz. Nagyon jól tudja ugyanis a halász, hogy a csuka leghamarabb ívik, s fürdését jóformán már az olvadó jég alatt kezdi s ilyenkor a szélvizeket, főleg pedig a kiöntéses helyeket keresi. Ha fagyra fordul az idő, egy jó szál doronggal fölfegyverkezve kiszáll a frissen képződött jégre. Majd rongyot köt a csizmájára, hogy ne kopogjon s aztán nagy óvatossággal megkezdí a vadászatot. Előre tekintve, mindenütt a jég alatt mutatkozó buborékot keresi, tudva, hogy a megszorult hal ilyenek mellett tartózkodik legszívesebben. Ha aztán eléggé megközelítette az ilyen helyet arra, hogy dorongjával elérhesse, ezt két kézre kapva, nagyot sújt vele a jégre.

Tudvalevőleg ilyen alkalommal a halak egyenként állanak, vagyis a dorongolás nem alkalmas a tömeges pusztításra, minélfogva a halfogásnak ez a módja csupán csak annyiban káros, amennyiben többnyire ívó halat pusztít.

Szigonyozás. Az orvhalász kezében ez is olyan eszköz, melyet leginkább ívóhalak ellenében alkalmaz. Ívás idején ugyanis az erre alkalmas helyeken a halak csapatosan tömörülnek, s amellet hújával vannak az óvatosságnak.

Természetes tehát, hogy a szigonyos ilyenkor könnyebben ér czélt. Használat tekintetében a szigonyozás igen változatos, mert mindenkor a vizek természete és a halak életmódja szerint alakul. A halász ugyanis ismeri az egyes halfajok járását, életmódját, jellemző tulajdonságát s erre alapítja eljárását. Vagy a partról, vagy pedig a ladikról dolgozik, legtöbbször szemre, néha azonban bizonyos körülmények között vaktában is. Szigonyával a hal nyakszirtjére esetleg gerinczének közepére czéloz, mert az ilyen dőfés nyomban öl. Egyik-másik oly tökélyre viszi, hogy csak ritkán hibáz, a legtöbbje azonban vajmi gyakran sebez, míg egy prédára szert tesz. Az is nagyon gyakran megesik, hogy a fölnyársalt hal „kiszakad“, az állat elmenekül s sokszor el is pusztul, anélkül, hogy bárkinek hasznára lehetne. Ez kétségkívül nagy hátránya a szigonyozásnak.

Egynémely vidéken éjjeli szigonyozás is járja, főleg balinra és pisztrángra. Ilyenkor a halász világít, hogy annak fényénél megpillanthassa a halat. Munkájában a vízfolyás szerint alólról fölfelé halad, mivel a hal fejfel a vízfolyás felé fordulva áll, s e miatt hamarabb észreveszi az ember a halat, mint a hal a halászt, annál is inkább, mert köztapasztalás szerint a fény nem riasztja a halat.

A „világlóval“ való halászás szintén a hegyvidékeken van leginkább kifejlődve. Ilyenül legtöbbször gyantás fenyőből hasított faszilánkokat, nem ritkán fáklyákat használnak, de alkalmazzák az izzó parazsat is, mit ócska abroncsokból és drótból készült, nyélre erősített kosarakban hordjanak a víz mellett.

Találomra a folyók padmalyos vagy örvényes helyein szoktak a szigonynyal döfködni, ahol nagy halat sejtnek, de ahol gyökerek vagy töke miatt lehetetlen hozzá férni, más eszközzel. Ugyancsak vaktában dolgozik a szigonyos tóságokban a nád között, a honnan szinte lehetetlen a halat kizavarni. De itt aztán már vannak tapasztalatai, amelyeket javára fordíthat. Nevezetesen, ha a hal megriadt és elmenekül, a mozgó nádról megállapítja, merre ment és körülbelül hol állt meg. Oda szúr tehát s bizony gyakran talál.

Mivel mint említettük, a szigonyozást főleg síkvidéken és tavasszal üzik, vagyis olyankor, a mikor a nád még nem magas, kellő kilátást nyújtó helyekről vajmi könnyű a szigonyozó orvhalászkokat megfigyelni. Emellett a sujtó szigony által okozott csobogás is megszűröl hallható, a miért ez is könnyen elárulja a szigonyost.

Tóságokban és a folyók kiöntéses részein nagyban járja továbbá az orvhalászkok között a **rekesztés**.

Az idevágó eszközök között ósiságénél fogva első helyen említendő a *vejsze*, *vejcz*, vagy *vész*. Alatta azon vesszőből, még inkább pedig nádból sövényyszerűen készült s a fenéke bevert falat értjük, mely szövényes alakjánál fogva a halra nézve valóságos útvesztőt képvisel, s így fogja meg a halat.

A vejszének két lényeges része van: a *lésza* és a *fej*.

Előbbi tereli a halat, amennyiben útját állva kényszeríti arra, hogy a falon átbúvót keressen. Ilyenek természetesen vannak is, úgy azonban, hogy a mikor a hal rajtok áthatolt, a vejsze fejébe, illetőleg annak fogó részébe az ú. n. *kürtöbe* jut. Itt aztán végképp megfogódik, s a halász egy merítő szákkal a kürtöbe nyúlva birtokba veszi prédáját.

A vejszének sokféle alakját használják, a víz természeté és a halászság kifejtett érzéke szerint. Ott a hol egy tavat, avagy valamely széles folyást kell a vejszével elrekeszteni, a lésza hosszában több fejet is alkalmaznak. Irány szerint a lésza lehet egyenes, hosszabb vonalokon azonban rendszerint kanyargósan vagy könnyökösen építik, amidőn a fejet mindig a könnyökhöz állítják. Legkönnyebben fogódik meg bennök a kárász, a dévér, a czompó és a ponty, kivált ha a halász ismeri a halak járását s ehez képest állítja fel a vejszét. Veszedelmessé azáltal lesz, hogy az ívóhalat, valamint az aprót is megfogja, mert túlsűrűen kötik, azaz az ágak között hiányzik a törvény által 4 cm.-ben megállapított köz.

Ugyancsak a kiöntéses helyeken nagyban divik folyóink mentén a **meder-átkötés**. Síkvidéki és áradásra hajló folyóink mentén bőven kínáló lankás öblök, zombok, rétségek, tudvalevőleg bizonyos vízállás mellett szintén víz alá kerülnek. Az árral együtt kivált tavasszal, ide tartanak a halak is s közülök a nyáron ívók hamarosan megsaporodnak. Az ivadék ilyen helyeken gyorsan fejlődik, s ha az ár lepadt, a halak megerősödve térnek vissza a mederbe. Ezen szerepüknel fogva az ilyen helyek jelentősége kézzelfogható a halállomány felújulásánál. De mert a halászok is jól ismerik a halak eme tulajdonságát, azt a magok javára oly módon aknázzák ki, hogy a halak átváltására leginkább alkalmas mederszerű mélyedéseket, holtágakat, barákat stb. hálóval, nád- vagy falészával egész szélességükben átkötik. Ilyen módon ugyan a víz lefolyhat, de az ártéren volt halak egytől-egyig visszatarthatók, sőt leketlen rablóhalászok vissza is tartják és martalékokká teszik őket.

Vannak, akik ebbeli munkájuk könnyítésére a lészába illetve az átkötésre használt hálóba még varsákat is alkalmaznak. A varsák szája a lefolyó víz felé lévén fordítva, annyira megtelik a menekülni akaró halakkal, hogy abban valósággal agyonnyomják egymást. Az ilyen átkötést *bányának* mondják; veszedelmessége az elmondottakból eléggé kitetszik.

Ezért is tiltja a törvény a vízfolyások medrének teljes szélességben való átkötését s csupán azt engedi meg, hogy az átkötés a mederne közepéig terjedhet, mérve azt közönséges vízállásnál és a parttól derékszögben. Több ily zárókészülék egyidejűleg csak az esetben használható, ha ezen készülékek egymástól legkevesebb 50 méter távolságra állanak.

Közeli rokona a most ismertetett átkötésnek a *szárnyas varsa*. Alapjában nem egyéb az, mint varsa, V alakban állított szárnyakkal. A szárnyak alkotják ugyanis a terelő lészát vagy vejszét, a varsa pedig a vejsze fejét. A szárnyakat a víz fenekébe vert karókhöz erősítik, valamint a varsát is, az ú. n. farkaró segédmevel, gondoskodva annak feszes és nyújtott állapotban való maradásáról.

Nagyon elterjedt szerszám a rekesztő halászatban végül a közismert *varsa*. Anyag szerint vannak hálóból és vesszőből való varsák, szerkezet szerint pedig ú. n. dob- és szárnyasvarsák. A háló tudvalevőleg abron-

csokra: *kávákra* feszül s hátul tölcésrszerűen csúcsban végződik. Ugyancsak ily tölcésérje: *vöresökje* van elől is, mely az első kávatól befelé terjed. Ez a vöresök képezi a háló fogó részét, amennyiben annak nyílásán át a hal bejuthat a hálóba, onnan ki azonban már nem, mert a nyílás torka összehúzódik s útját állja a menekülni akaró halnak. A varsa vöresökének torkát két madzag feszíti befelé. A varsát mindig karók közé állítják úgy, hogy a vízben hengerszerű alakot kap a szerkezet. Am a varsakarók a víz fölé nyúlnak, miről nemcsak a halász tudja merre vannak varsái, de az ellenőrzést teljesítő is megtalálhatja őket.

Halászaink pataokban, folyókban, tóságokban, mocsarakban és rétségen egyaránt varsáznak. Eszközeikkel este felé szállnak a vízre, mert a varsákat mindig éjszakára rakják be. Kora reggel aztán feljárják őket, a zsákmányt kiszedik, a varsákat pedig száradás végett megfelelő helyekre akasztják. Velük kárászra, czompóra, sügérre, keszegre, csukára és pontyra halásznak. A törvény a hálózemek méretét, nevezetesen, az azt alkotó oldalak mindegyikét, gombtól-gombig mérve 4 cm.-ben állapítja meg, amiért ezen eszköz használata csak annyiban kifogásolható, amennyiben a szemüregek ennél kisebbek.

Megemlítjük itt, hogy az érintett hálózemméretnek mindenféle hálóra nézve kötelezők, minélfogva az ellenőrzésnek csupán azon körülményre kell kiterjeszkedni, hogy vajjon a hálók e tekintetben megfelelnek-e a követelményeknek. Más irányban nem kifogásolhatók.

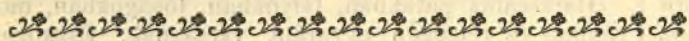
Hegyi vizeknél, kiváltképpen olyanoknál, amelyek pisztrángféle halakban bővelkednek, ugyancsak a halaknak az ivást megelőző vándorlására számítanak ama halászok, kik gátaknál, zsilipeknél, avagy hallépcsők mentén igyekeznek zsákmányra szert tenni. Tudvalevőleg legnemesebb halaink, t. i. a lazaczfélék a folyók forrásvidékein ívnak s e végből évről-évre felvándorolnak oda. Fáradalmaikat többnyire a gátak alatti zubogókban pihenik ki, ahol néha huzamosabban is tartózkodnak, várva a kedvezőbb vízállást, mely a tulmagas gátakon át való jutásukat valamennyire megkönnyíti. Kizárólag ivarérett anyag gyűl tehát ily helyeken össze, olyan, amely a fajfentartás tekintetében legértékesebb. Nos éppen ezek ellen törnek azok az orvok, akik az ilyen helyeket a halak vándorlása idején meghalásszák. Evégből mindenféle szerszámot, néha még húzóhálót is használnak. Leggyakoribb azonban az emelőháló alkalmazása nem ritkán oly módon, hogy a gátra ugró hal fogódik meg a hálóban. Az orvok ugyanis tapasztalásból tudják, hogy a halak többször is próbálnak szerencsét, amíg az útjokat álló gáton keresztül vergődnek. Ha az ugrás nem sikerül, a hal az alázuduló vízzel együtt a zubogóba bukik. Úgy állítja tehát az emelőhálót a zsilip alá, hogy a hal ebbe essen. A fogás ezen módja a halászra nézve kényelmes és biztos, a halakra nézve azonban föltétlenül veszedelmes, mert a halakat éppen akkor juttatja szárazra, amikor leginkább rászorulnak a kíméletre.

Törvényünk ez ellen akként küzd, hogy gátak, zsilipek és hallépcsők mellett, azoktól 30 m. föl vagy lefelé csupán a horgászatot engedi meg, ellenben minden más eszköz használatát eltiltja.

Végezetül szólnunk kell még az **éjjeli halászatról** is. Nyilvánvaló, hogy az éjjeli sötétség leple lényegesen megkönnyíti az orvhalászok átkos mesteriségét, amennyiben nagy mértékben hátráltatja ellenőrzésüket. Ezen körülményre tekintettel a törvény tiltja a hal-

fogást napnyugtától napkeltéig terjedő időszakban. Ám a tilalmat értelmező kormányrendelet megmagyarázza, hogy ez a tilalom csupán azon fogásmódokra áll, a melyek közvetlen emberi közreműködést igényelnek. Nehogy pedig az iparoshalászok érdeke is szenvedjen ezen tilalom folytán, a törvény megengedte, hogy indokolt esetekben, a földművelési kormány ezzel szemben kivételeket engedélyezhessen. Ennek folytán az éjjeli halászat tilalmát akként rendezték, hogy a nagyobb halasvizeken, mint a Dunán, a Tiszán, a Maroson, a Szamoson, a Balatonon stb. meg van engedve s csak a többi vizeken tilos. (Befejezzük.)

A szobaaquárium és lakói.

Irta: Krenedits Ferencz.

(Folytatás.)

Az aquárium-lakók betegségei.

Az egészséges hal rendes állásban úszik és hátságnyát fölfelé állítva viseli, melluszonyait pedig rendszerint evező-állásba tartja. A fekvő állapotban levő, esetleg lazán lefelé hajló hátságnyú és behúzódott melluszonyú halak legalább is rosszul érzik magukat, mely érzés mihamar betegséggé fajulhat, ha nem segítünk rajtuk. Vannak hal-amatőrök, kik a tátott szájú halakat is betegeknek tartják, megjegyzendő azonban, hogy a ragadozó halak soha sem csukják be teljesen a szájukat, ily halak kissé nyitott száját tehát nem kell beteges állapotnak tulajdonítani.

A halak megbetegedését rendszerint háromféle körülmény idézheti elő, ú. m:

1. *kellő gondozás hiánya*, (helytelen bánásmód rossz táplálás, rossz elhelyezés);
2. *gombák*, belső vagy külső paraziták;
3. *sérülések*.

E háromféle beteg-állapot azonban nem igen szokott ily elkülönítve jelentkezni, mivel a legtöbb esetben a halak megbetegedését többféle ok is idézheti elő, sőt gyakran az egyik rossz állapot a másikat vonja maga után, sőt súlyosabb megbetegedést is okozhat.

Csak az utóbbi években tett oly előrehaladást a halászati tudomány, hogy a halak betegségét, ennek okait és orvoslási módját egyes hal-amatőrök tanulmányozni kezdték. A regensburgi Geyer Vilmos közlése szerint kétségtelenül megállapítható, hogy a súlyosabb megbetegedéseket a mikroszkopiai paraziták idézik elő. A „Triton” egyesületet illeti — úgymond — az elismerés a halak betegségének beható vizsgálata körül különösen az egyesület elnöke P. Nitsche fejtett ki e téren nagy buzgalmat, hogy a betegség okait felismerve, a baj legyőzésére az érdekelteknek módot nyújtson. Buzdítására a tagok önkéntes adakozás útján tőkét gyűjtöttek össze s pályadíjakat tűztek ki egy oly munka megírására, mely a hal-parazitáknak akként való írtásával foglalkozzék, mely írtás a halakra ne legyen káros következménnyel. A beadott pályamunkák közül — írja Geyer — eddigelé ugyan még nem nyerte el egyik sem a babért, mindazonáltal máris sok oly értékes anyag halmozódott össze, melyből az aquárium-kedvelők hasznot meríthetnek. Az aquáriumi halaknál a következő megbetegedések tünetei mutatkoztak.

Gyengeség vagy bénulás az, ami a halaknál a leggyakrabban fordul elő. Ilyenkor a halacska elkedvetlenedik, nehezkesen, bágyadtan úszik és tántorog; úszonyai pedig lekonyulnak, étvágya csökken, színezete elhalványul s

ha hamarosan nem segítünk rajta, elpusztul. E bajt gyulladásos állapot okozza, miáltal feltétlenül kopoltyúbénulás következik be. Ezt rendszerint a vízben előforduló káros gázok (túl sok szénsav, esetleg élenyhiany) vagy pedig a víznek hirtelen hőmérsék-változása idézheti elő. Ily esetben azután a bélgyulladás sincs kizárva. Ha nincs még igen előrehaladott állapotban a baj, úgy a halacska ennek nagyobb edénybe való óvatos áthelyezése által lehet segíteni, a víz azonban mérsékelt hőmérsékletű legyen s a medenczébe lehetőleg sok friss vízi növényt tegyünk s lehetőleg világos, szellős helyre állítsuk. Pár napig koplaltassuk az állatkát, később mindig ugyanazon órában egyforma kis adagot adjunk, majd fokozatosan mind többet egészen a rendes adagig, úgy, a mint a halacska egészséges állapotát visszatérni látjuk.

Szélszorulás és rekedés. Ilyenkor a hal-pácziens a nélkül, hogy előzetesen valami bágyadtságot vagy kellemetlen érzést árulna el: leereszkedik a fenékre s ott kissé megduzzadt hassal kiegyenesedve oldalt megfekszik; ha pedig kissé megérintjük, kelletlenül tovább próbál úszni, de mihamar ismét előbbi helyzetébe visszasesik. E bajt rendszerint nehezen emészthető étel okozza, mi által székrekedés vagy felfújódás keletkezik. Ezen hirtelen bekövetkező hal-betegségen gyorsan kell segíteni, mert az állatka mihamar belepusztul. P. Nitsche mérsékelt langyosságú hígított riczinus-olajklystir segítségével igen óvatosan távolítja el a rekedést. Az eszköz kis üveg-csőből áll, melynek egyik vége bár igen vékony, de mégsem éles, hanem gömbölyödött hegyre van kihúzva, a másik vége pedig 3—4 cm. hosszú patent gummicsővel van összekötve, melynek másik nyílása egy kis dugóval vagy csappal záródik. A gummi-csőnek gyenge összenyomása után behatol egy csepp riczinus-olaj az üvegcsőbe, melynek gömbölyödött finom végét a nedves kendőre fektetett hal-pácziensbe illesztjük és a gummi-csőre alkalmazott újabb gyengéd nyomás által egy csepp olajt a halacska ekként befecskendezünk. Rövid idő múlva bekövetkezik a kiürülés és halunk meg van mentve. Ez a művelet azonban igen nyugodt kezet és nagy biztosságot igényel s egyáltalán csak akkor alkamazzuk, ha valami értékes aquáriumi hal megmentéséről van szó. Más esetben használható egy riczinus-olajba mártott morzsaadag megetetése, esetleg a halnak gyenge sóoldatba való megfürösztése (3—4 gr. 1 l. vízre).

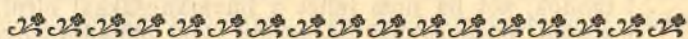
Úszó hólyag megbetegedése vagy bénulása. Végelgyengülés. Itt is csaknem ugyanazok a tünetek észlelhetők, a melyeneket az előbb leírt betegségnél láttunk. Ezen bajok azonban rendszerint csak az öreg halaknál jelentkeznek. Az így megbetegedett hal szintén kissé oldalt fekszik, időnként azonban összeszedni látszik magát s kis darabkát úszik, de látva, hogy nehezen megy, előbbeni állásába ismét visszaesik. Étvágyát azonban ily hal nem veszti el, hónapokig is elhúzza a betegséget, csak elegendő táplálékot kapjon. Az úszóhólyag ily megbénulását rendszerint az okozza, hogy a hal oly hideg vízbe került, mely eredeti tartózkodási helyének enyhe vízével szemben hirtelen átmenetet képez. Ennek hatása miatt az úszóhólyag kimozdul rendes fekvéséből és ha a hal később megfelelő hőmérsékletű vízbe is kerül, még akkor sem tér többé vissza a hólyag eredeti helyére. A halak úgynevezett végelgyengülése is ilyenféle tüneteket mutat. Ezen állapot különösen a Makropodáknál gyakori jelenség. A baj csak úgy orvosolható, ha a halat a kórtünetek felléptével azonnal kezelés alá vesszük. El kell különíteni a többiől s az edény vizének hőfokát 25°

R.-re emelve, pár napig e kúra alatt hagyjuk a halat, később azután a vizet fokozatosan 18° R.-re lehülni engedjük. Véglgyengülés esetében természetesen mindenféle kurálás hasztalan: halál ellen nincs orvosság!

Vérmérgezés — elhalása, elalélása a halnak. Az ezen betegségtől megszállt halak pikkelyeinek szélei vérrel vannak aláfutva, s ha nem nyernek gyors segílyt, mihamar elhalnak. Vérmérgezési eset mindig akkor következik be, ha sok hal van kis helyre összezsúfolva, ese leg ha megromlik az aquárium véze. Ilyenkor ú. i. a hal nem találja fel többé a vízben a lélekzésére szükséges megfelelő levegőt, úgy iparkodik tehát magán segíteni, hogy szájával a víz felületén levegő után kapkod; kopoltyúja azonban a levegő közvetlen felvételére nem lévén berendezve, e szokatlan és természet ellenes állapot vérmérgezést idéz nála elő. Erre az okra vezethető vissza a nagy mennyiségben fogott halak között mutatkozó tömeges elhalás esete is, mikor ha szük tartóban voltak összezsúfolva. A halak elalélása rendszerint nagy hőségnél és szintén a víz kevés élenytartalma folytán következik be. Orvoslása könnyen eszközölhető és többnyire sikerül, az így összezsúfolódott halaknak legalább egy részét megmenteni, ha kellő tágas helyre szétosztva, friss vízbe tesszük őket s vizüket gyakran meg is újítjuk és végül elhelyezzük nagy felülettel bíró sok vízi növényryel betelepített tartókba. Ezeket is azonban pár napig koplaltatni kell, sőt még akkor is csak mérsékelt adagokat szabad juttatni, ha állapotuk már jóra fordult. Az „elállt“, esetleg szárazra vetődött halacsokát úgy próbálhatjuk megint életre kelteni, ha egy csöpp vízzel hígított alkoholt, esetleg ferenczpálinkát adunk be neki és ezt szükség szerint többször is megismételjük. Egyéb-ként ily esetben megengedhető az is, hogy a haltartó vizébe egy kevés alkoholt vegyítünk.

Gombák és élősdiek által okozott halbetegségek. A gombák és élősdiek rendszerint együttesen szállják meg az állatot. Az úgynevezett Algen-gomba (Saprolegnien) csaporthoz tartozó gombákkal ellepett hal testén főleg a hát és fark uszonyon, de gyakran magán a kopoltyún is fehér foszlányszerű lerakódásokat láthatni. Ily gombák többnyire idegen halaktól huzcoltatnak be, olyanoktól, melyek rothadt anyagokkal megfertőzött vizből kerültek hozzánk. Vagyis máskép: ily gombáknak a rosszul gondozott aquváriumokban van a melegágyuk. Legnagyobb előszeretettel a halak megsérült helyeit lepik el; de máskülönben ily gombásodások az egészséges halon nem aggasztóak, a mennyiben igen könnyen eltávolíthatók az által, ha a megfertőzött halacsokát gyakran fürösztjük, illetőleg növényekkel gazdagon beültetett langyos vizű aquáriumban helyezzük át és a tartót pár napra sötét helyre állítjuk. (Folytatjuk.)

Egy és más a halasításra szánt ivadékról.

A halászatnak mint termelési ágnak haladásáról egyebek között az is tanúskodik, hogy a halászati jogok hasznosítására vonatkozó bérszerződésekben ma már nemcsak a bér mikénti lerovására találunk kikötéseket és feltételeket, de olyanokat is, amelyek a halállomány tudatos szaporítását s az üzemnek mentől okszerűbbé tételét czélozzák.

Különösen a pisztrángos vizekre vonatkozó bérszerződésekben akadunk oly rendelkezésre, a melyiknél

fogva a bérlőnek kötelessége évenként bizonyos számú és fejlettségű pisztráng ivadékot a bérlet tárgyát képező vízbe kiereszteni s ezzel a halállomány felujulásáról gondoskodni. Kétségtelenül így van ez jól, mert csak így lehetséges a vizeket karban tartani és a halászati jogot az elértéktelenedéstől megóvni. Jól eső örömmel konstatáljuk, hogy ma már a bérlők között is mind többen vannak, akik az ilyen kötelezettségnek szívesen tesznek eleget, sőt ismerünk sportegyesületeket, amelyek még sokkal nagyobb áldozatot is hoznak a halállomány rendszeres szaporítása érdekében.

Nagyon sokan magok nevelik a népesítéshez igényeltető halivadékot vizeik részére. Mondanunk sem kell, hogy ez a legjobb rendszer, mert eltekintve, hogy olcsóbb, igen nagy előnye az, miszerint a hal embryokorban szokja meg a vizet s így aránylag legkevesebb pusztul el közülök. Ámde nem minden bérlő van abban a szerencsés helyzetben, hogy saját költőházában költetheti halait, hanem arra van utalva, hogy azokat máshonnan, egyes tenyésztőktől szerezzék be. Ilyeneknél vajmi gyakran tapasztalható, hogy sem a rendelésnél, sem a kihelyezésnél nem járnak el kellő óvatossággal és körültekintéssel. Mit sem törődnek nevezetesen az-zal, hogy a rendelt halak megfelelnek-e ama víz természetének, melybe szánva vannak és hogy a kieresztés a szükséges szakértelemmel végeztetik-e?

Ez utóbbi tényezőről nem óhajtok értekezni, hiszen az ivadék kihelyezéséről vajmi sok szó esett már ezen a helyen is. Csupán egy gyakorlati tanácsot szeretnék adni olyanoknak, akik az eféle földattal nincsenek tisztában. Ez pedig abban áll, hogy aki vásárolt ivadékkal népesíti vizeit, ne mulassza el kikötni azt, hogy a szállító telep halászmestere vagy vezetője ne csupán az utolsó vasúti állomásig kísérsje a szállítmányt, hanem ő teljesítse a halak kieresztését is. Ám az ilyen emberek, kik egész éven át foglalkoznak halivadékkal, nemcsak bánni tudnak e gyenge és kényes szervezetekkel, de ismerik a kihelyezésre leginkább alkalmas helyeket is, s borraivaló avagy némi ellenszolgáltatásért többnyire készséggel vállalkoznak azoknak fölkeresésére.

De hát ezt is csak mellékesen érintjük, mert a legtöbben abban hibáznak, hogy nem törődnek azzal a régi szabállyal, mely szerint: „minden hal csak a neki megfelelő vízben tenyészik sikerrel“ és sok esetben válogatás nélkül esetleg az olcsóság miatt oly halakat eresztetnek vizeikbe, amelyek sehogys sem boldogulnak ott. A sikertelenségért természetesen a tenyésztőt okolják aztán, mert hát bűnbakot okvetlenül fogni kell.

Bizonyára messze térnék czéloomtól, ha e cikk keretében az egyes lazaczféléknek a vizekkel szemben támasztható igényeit tárgyalni akarnám. Általánosságban csupán annyit kívánok megjegyezni, hogy a patakbeli saiblingnak legjobban megfelelnek a táplálékdús és forrásból táplálkozó patakok; ama kicsiny vizekben pedig, amelyekben ősidők óta a fürge csellén és a botos köllöntén kívül csupán a pisztráng volt honos, kár volna másféle hallal szerencsét próbálni. Különösen nem való ilyen vizekbe a szívárványos pisztráng, amelyiknek értékét küllömben még mindig nem eléggé méltányolják nálunk.

A tipikus pisztrángos patakok hadd maradjanak továbbra is meg a pisztrángok számára, s ne igyekezzünk azokat idegenből átlpántált halakkal terhelni, hogy ne mondjam rontani. Viszont a szívárványos pisztránggal csak akkor érünk czélt, ha kizárólag nagyobb vizű és mélységű, de lassúbb folyású patakokba tesszük.

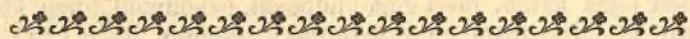
Szívóssága folytán még ott is boldogul, ahol a pisztráng már nem állja, s éppen ez teszi ezt a halat a tenyésztőre nézve értékesé. Tapasztalatok vannak arra, hogy olyan patakok illetve folyószakaszok, ahol annakelőtte legfeljebb domolykó s egyéb ily kevés értékű hal volt, a szívárványos pisztráng betelepítése folytán értékes sportvizzé váltak. Am a szívárványos pisztráng sportértékéről minden horgász tanúságot tehet, aki valaha ilyen halat műlégygyel fogott.

A népesítésre szánt ivadék megválasztásán kívül sok baj származik abból is, hogy nem mindenki van tisztában a népesítés időpontjának fontosságáról. Rendszerint kora tavasszal eresztik az éves ivadékot szabadjukra, anélkül, hogy kellőleg számolnának a fönnforgó helyzeti viszonyokkal. Olyan patakokban, melyek magas hegyekből erednek, s ennél fogva hólével tápláltnak, sohase siessünk az ivadék kieresztésével. Tudnunk kell ugyanis, hogy a hideg vízben csak lassan fejlődik a halak táplálékát alkotó bogárság, mihez képest vajmi könnyen megeshet, hogy a halak táplálék hiányában elpusztulnak. Anyagunk értékének kockázatát elkerülendő, a kieresztést soha se végezzük előbb, amíg a hó a hegyekről egészen el nem tűnt.

Újabban a népesítést legszívesebben 8—10 hónapos évesivadékkal eszközlik és pedig méltán. Eltekintve attól, hogy az ilyen anyag rendszerint olcsóbb, mint az áttelelt éves ivadék, a siker tekintetében is több biztosítékot nyújtanak annál fogva, mert rövidebb ideig tápláltnak tavakban, könnyebben hozzászoknak a természetes viszonyokhoz. Neves tenyésztők állítják, hogy az olyan éves ivadékot, mely az ápoló jóvoltából teljesen védett helyeken és bő táplálék között élte át az első telet, a szabad vizeken eltöltött második tél sokkal inkább megviseli, mint azt, mely az első nyár után került a szabad vizekbe s olyan időben, hogy a tél beálltaig megszokhatták a természetes viszonyokat, sőt addig kellő módon meg is hizhattak.

Jelentékeny szerepe van továbbá a vérfelfrissítésnek is, melyet sajnos ma még nemcsak a sporthalászok, de a tenyésztők sem méltányolnak eléggé. Mint az állatvilágban mindenütt a faji jelleg megóvására és fejlesztésére elkerülhetetlen, hogy a halainknál is súlyt helyezünk az anyag megfelelő kiválasztására. Ebből a szempontból jól tesszük, ha az anyagot előzetesen tanulmányozzuk alakra, fejlettségre és színre nézve, s a népesítéket olyan helyről szerezzük, ahol igényeinket kielégítve látjuk.

Nemo.

A halellenségek havi mozgalma.

November.

(Folytatás.)

Néha száraz, napsugaras ez a hónap s akkor — kivált a délibb vidékeken — valóságos hadai lépik el a költözködésben levő vízi madaraknak mocsárainkat, azonképen ha esős ez a hónap; egy hirtelen beálló fagy azonban napsugarasabb, barátságosabb tájakra űzi őket tőlünk. Folyamainkon ilyenkor megszorodik a téli vendégek száma s még mindig jönnek, ma ez, holnap az, melyek mind a jó magyar halra vásítják a fogukat, kivált a bűvárkacsák, melyeknek igazi „foguk“ van, mely éles mint a fűrész.

E hó végefélégig a nálunk telelni szokó halpusztító madarak többnyire mind megérkeznek vizeinkre s a folyók terjedelmesebb nyílt helyein ütik fel tanyájukat, így a

bűvárkacsafajok is csoportostól, meg azután a sok jegeskacsa, trífkó s több északról levonuló faj, továbbá a vadludak rengeteg csapatai.

A halvédelem érdekében való tevékenységnek nagyon kevés tárgya akad már e hó második felében, csak a *vidra* a főártikus most is, melyet üldözni soha meg ne szünjünk, valamint a jegesbúvárokat és bűvárkacsákat, mert ezek a rendkívül kielégíthetetlen, falánk madarak rendkívüli károkat tudnak okozni, ha valahová odaszoknak; a nagy sirályokat azonban bátran békén hagyhatjuk, mert ezeknek, szegényeknek, már nem igen akad fognivaló; a jegeskacsafajok se tesznek kárt, a tömegben le s felszálló kacsaféle s lúd azonban nagyon zavarja a halak nyugalma s ezért riasztani kell őket kivált a belső vizeken, zárt területeken kereplőkkel, lövöldözéssel, éjjel pedig röppentyűkkel a tömeges inváziókat; de lövöldözhetjük is, ha elérhetjük, a szárnyasokat, kárpótolva ezáltal magunkat némileg a szenvedett halkárokért.

E hóban sok pontyot elpusztít a *vidra*, mert a novemberi ponty annyira gyenge a hideg vízben s valószínűleg a koplalás miatt is, hogy a gyors menekülésre s ugrálásra képtelen, már pedig ha űzőbe veszi a derekabb pontyot a *vidra* más időben, az nemcsak hogy úszik a haltigris elől ahogy csak tud, de ugrik is, átveti magát akadályokon sőt magas vízállással a vízfogók korlátján is.

Sok menhal is esik a *vidra* zsákmányául e hóban, amennyiben ívásra tevén előkészületeit e hal, temperamentuma kevésbé élénk s menekülési ösztöne is lazul emiatt.

Az ittmaradt *szürke-* és *dobosgémek* a nagy *halsasokkal* együtt a kurtább vizek halait pusztítják, miért is a külső vizeket nem árt olykor körüljárni az esetleges óvintézkedések megtétele végett; a be nem fagyott hegyipatakoknál, holt ágakban a *jégmadarat* is szemmel kell tartani s a nagy rónavizeken föltűnő *halfarkasokat* mindenáron meg kell semmisíteni, mely madarak a „forni kezdő“ *küsz*-ben (*Alburnus lucidus*) és gardában (*Pelecus cultratus*) tesznek főleg kárt. Megjegyzem, hogy ezeket a madarakat sötétbarna színükről, fürgébb s idegesebb reptükről biztosan meg lehet különböztetni a *latszólággal* velük azonos sirályoktól, melyeknek lomhább repülésük van s a tolluk is más: világos színű.

Egyébként a küszekre s gardákra a nagy sirályok is veszedelmesek lehetnek, ha szokatlanul egyedűs beköszöntésük van esetleg, ami néha megesik. Hanem ezek ellen csakis lőfegyverrel boldogulhatunk (valamint a halfarkas ellen is).

A riasztó eszközök: drótok (kereplők is, ha szükségesnek mutatkoznék), vázak folyton alkalmazásban tartandók, sőt ha nem lehet a bűvárkacsákkal bírni, horgokkal, húsdarabbal felcsalízva, kell elfogdosásukra tőrekednünk.

December.

E hó már a néma csend hónapja. A költözködő madárfajok mind telető tanyáikra tértek, csak a „húzó“ madarak, minők a vadlúdfélék nagyobb része, néhány kacsafaj maradnak nálunk, míg be nem állnak a vizek, de amint enged a hideg, azonnal ismét jönnek, miért is életük csupa jövés-menésből áll, azonképen a bűvárkacsáknak és búvároknak is. Az imittamott lézengő gémpéldányok azonban nem távoznak el, csak lokális jövés-menést folytatnak, miért is a belső vizeket, zárt területeket nagyon kell tőlük őrizni, mert

a kiéhezett „lábnagyok“ nagyon sok halat kikapkodnak belőlük, ha felügyelet nélkül hagyatnak.

A rétisas is hozzákapkod a halakhoz még ha ültében teheti, de a vízre való lecsapkodástól, az úszó jegek és az áthidegült víz miatt óvakodni látszik, inkább a mezőkön a nyulakat kergeti. Csak a vidrát nem hátráltatja semmi halászati szenvedélyének gyakorlásában, mit a jég alatt is folytat, levegőzés végett lékeket nyalva a mély vizek jegébe.

Nagy hidegben, a hol vidra van, a kinyalt „lékek“ mellett gyakran találni halfejeket, melyek a haltigris jelenlétének csalhatatlan bizonyítékai.

Ha valahol a kurta vizekben pipáló halak adják fel magukat a kivágott lékekben, szelelőknél, a varjak néha egész inváziókat indítanak ellenük s az ilyen helyeken mindjárt sas is van s gém is kerül; bűvár meg bizonyosan, ha tartós marad az oxigén hiányát sinylő halak vergődése. Az ily eshetőségekre tehát gondunk legyen s ne sajnáljuk a töltést a halkapó madárbestiákra, de sőt szükségből a kimérgezésre is el kell szánnunk esetleg magunkat, csaliul foszforral preparált friss nyers húst véve, avagy pedig állandó varjú inváziók esetében strichninnel mérgezett marhavért ürítsünk ki a varjak halászó helyeinek közelébe, melyek közé azonban nyúl-bőrdarabokat is kell helyezni csalogatás okából. A megmérgezett madarak összeszedését azután nagy körültekintéssel kell megejteni, nehogy cigánygyomorba kerülve „rajkodeglés“ legyen a vége, a mi bajnak elég baj volna.

Ha sok rétisas járna a be nem fagyott vizekre, (a melyekben a hal meg van zavarodva valamely ok miatt), oszlopokat kell leállítani nagy erős fogóvasak elhelyezése végett, de mérgezett-juh vagy disznódögött is rakhatunk ki a sasoknak.

Ha el nem fogyasztott halhullát találunk, azt soha se mulasszuk el megmérgezni, mert az az állat a mely otthagya, éhségében rendszeren vissza szokott térni a maradék felszedése végett s így néha vidrát, rókát sőt rétisast is sikerül ártalmatlanná tennünk, de gémet is, mely ittmaradt sovány legények mohón kapnak az oly fáradság nélkül szereshető ingyen pecsenyén.

Csak hogy pusztá kézzel sohase nyúljunk a feltalált haltesthez és felemelni sem szabad helyéről, hanem letört száraz nád segítségével kell oly helyzetbe fordítani, hogy a mérget a véres sebrészekre rászórhassuk. Sok mérég szükségtelen, de nem is czélszerű, mert roppant keserűvé teszi a halhúst s emiatt a ragadozó állat nem fogadja el, vagy ha föl is veszi, nyomban kiköpi a mérgezett falatot.

Végül még néhány szót a halaknak e havi élelfolyásáról.

Csalódnánk, ha azt hinnők, hogy a síma jégpáncél, mely e hónapban folyóinkat, tavainkat, mocsárainkat és lápjainkat óriási szemfedőként betakarja, meghozza vizeink néma, szárnyas lakóinak a teljes nyugalmat és biztonságot. E hótakarta, hideg jégtakaró alatt is igen élénk az élet és szorgalmasan folyik a jégen való halászat.

Az összes gerinczes állatok között legkevésbé a halak érzik meg a hőmérséklet változását, amellet bizonyít ama tapasztalati tény, hogy míg a legtöbb magasabbrangú állatnál, beleértve a halak legnagyobb részét is, az ivási idő a melegebb tavaszi és nyári hónapokra esik, addig a halaknál a január, február és augusztus hónapokat kivéve, nincs az évnek egyetlen más hónapja, melyben egyik vagy másik halfajunk nem

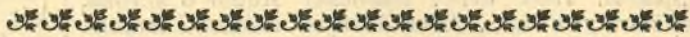
ívna. Havasi vizeink halkirálya, mely a fajfentartás terhes, de édes munkájához már október közepén hozzá kezd, még e hónapban is folytatja fontos szülői kötelességét. Deczemberben rakja le ikráit a pisztrángos vizek legádázabb ellensége: a lapos fejű, angolnaszerű testű, apró pénzekkel borított tarka *menyhal* (Lota vulgaris).

Hazánk lápos és mocsaras vidékein a „csikaszüret“ a téli hónapokra esik. Tudja jól a csikász, hogy a keményéletű hálnak is szüksége van a levegőre és a levegővel áthatott vízre, azért a lápokon mindenféle léket vág, megrakja csikkasokkal és fáradságát bőven kárpótolja a tegernyi sok nyüzsgő, forgó kigyószerű állat. A réti csikot (*Cobitis fossilis*) különben kapával szokták kifordítani és pedig kiszáradt pocsolyák nedves iszapjaiból.

A réti csik társaságában szokták fogni hazánk mocsaras, lápos helyein a lápi póczot is (*Umbra canina*), mely hal méltán nevezhető a halak úszómesterének, mert a vízi sportnak e nemét a tökély oly magas fokára emelte, hogy képes majd tótágast fejjel lelelé állani, majd a farka hegyére támaszkodva függőleges helyzetben vesztegelni, szóval minden mozgást megtehet, mi lesve rabló természetének legjobban megfelel.

Lakatos Károly.

(Befejezés.)

A halak érzékszerveiről.

Nem régiben Bresslauban az ottani horgászok szövetségében *Scupin* tanár tartott e czímen egy előadást, a melynek közérdekű részeit a következőkben ismertethetjük.

Szónok mindenekelőtt rámutatott arra, hogy nem az ember érzékszervei a legtökéletesebbek, hanem azokat nagyon sok tekintetben túlszárnyalják egyes állatoké. Így a sasnak a tekintete oly messzire ér, a mely távolságra az ember csak jó minőségű messzelátóval láthat. A hangya még határozottan érzékeli az ultrabolya sugarakat, olyanokat, a melyek az emberre nézve még világosság számba sem mehetnek. A kutya szimatja tudvalevőleg oly tökéletes, hogy ezer nyom között, még órák mulva is fölismeri a gazdáját; egy némely lepkefaj szaglóérzékének fejlettségét pedig az jellemzi, hogy segedelmével a him kilométernyi távolságra megszimatolja a nőtényt, s annak nyomán azt fel is keresi.

A halaknak itt figyelembe veendő érzékszerveit, egyszerűség kedvéért a fölolvásó is az ismert öt csoportba osztja s azokkal egyenként foglalkozott. A halak látó szerve: a szem, egészben véve ugyan olyan szerkezetű, mint a száraz földön élő állatoké. Eltérés csupán annyiban van, hogy szemlencsájuk teljesen gömbölyű, és semmi féle alakváltozást nem szenved, minélfogva a távolsághoz való alkalmazkodást t. i. az ideghártyához való közeledést illetve távolodást külön izomszerv teljesíti. Emberi nézőpontból a hal rosszul lát, mert ha tudja is a világosságot a sötétségtől megkülönböztetni, avagy a mozgást észlelni, teljesen képtelen a nyugalomban levő tárgyakat felismerni.

A halak hallásáról egész irodalom fejlődött. Számos és kiváló tudós végzett ezen a téren kísérleteket s ma az a nézet vezet, hogy a halak nem hallanak.

Jóval nehezebb s eddig még fel nem derített mezőnek tekinthetjük a halak szagló- és ízlelő szerveit.

Erre nézve az iradalom sem mond semmit. Előadó szerint az anatómiai állapot vizsgálata vezethet célhoz. E tekintetben kitűnt, hogy az érzéki felfogásokra képesített idegszálvégek, a minők nemcsak az orrüregben és szájbán, de a test egész felületén található első sorban tapintó érzék gyanánt szolgálnak. A hal tapintó érzéke nagyon ki van fejlődve.

Előadásának eredményeként előadó odanyilatkozott, hogy a hal ugyan lát, de nem hall, nem is szagol, valamennyire azonban izlel. Csupán csak a tapintó érzéke van jól kifejlődve, minélfogva a horgászoknak céljuk érdekében azon kell lenni, hogy mentől inkább elkerüljék a hal tapintó érzékének érintését, illetőleg funkcióba való lépését.

D. F. C.

— TÁRSULATOK —

A „Zólyomvármegyei“ halászati társulat f. évi április hó 19.-én tartott rendkívüli közgyűlésén Kócsy János elnök kihirdette a kormány által jóváhagyott alapszabályokat és megállapították a társulat üzemtervét. Egyben elfogadták a választmány által előterjesztett 250 koronáról szóló költségvetést, melynek fedezetére a tagok évi járulékát 25 fillérben állapították meg katasztr. holdanként. k.

Nyilvános nyugtató az O. H. E. pénztárába befolyt tag-sági díjakról. 1906. évre: Babocsay Andor 6 korona, Boross Károly 6 kor., Breznóbányai halászati társulat 10 kor., gr. Draskovich Dénes 6 kor., Lollock Alajos 6 kor., özv. br. Schossberger Zsigmondné turai tőgazdasága 6 kor., Vigh Gyula 3 kor. Budapest, 1906 április hó 26. Kuttner Kálmán, egyesületi pénztáros.

— VEGYESEK —

Halpusztulás a Fertőn. Sopron város tanácsa e napokban arról értesítette az orsz. halászati felügyelőséget, hogy a Fertő tóban nagyobb mérvű halpusztulás észlelhető. A döglött halak, különösen pontyok, a víz felszínén úsznak, honnan a hullámok partra vetik őket. Itt pedig a nép felszedi, egyesek fogyasztják, sőt értékesítik is őket. Féltő, hogy a hullott halak a fogyasztók egészségét is veszélyeztetik. Hasonló panasz érkezett Kismartonból és az Eszterházy hercegi uradalom erdőhivatalától, mely arra is utal, hogy a Fertő tó halászatának egyre fokozódó jelentősége is veszélyeztetve van a halhullás folytán, a mennyiben a halállomány tetemes része semmisült már meg. Darányi földművelésügyi miniszter ez ügyben vizsgálatot rendelt el, minek folytán a nevezett felügyelőség egy tagja és egy biológus a helyszínére utaztak, a fennforgó körülmények beható megvizsgálására. Az elhullott halaknak kórtani vizsgálata szintén folyamatban van a Rätz István dr. tanár vezetése alatt álló halkórtani állomáson. A vizsgálat eredményeire annak idején visszatérünk.

Halkivitelünk Olaszországba. Ausztria és Magyarország 1905-ben 1789 q. friss halat szállított Olaszországba — írja a P. Napló. Ehez járul még a sózott, füstölt és szárított halkivitel, amely 4703 q-t tett ki 611,400 korona értékben. Az 1891.-iki s az 1906.-iki vámtarifa szerint a friss hal vámmentesen vihető be Olaszországba, ellenben a sózott halnak csak bizonyos fajtája volt vámmentes a régi tarifa szerint. Az új tarifa, ha nem is kifejezetten, de fentartja ezt a vámmentességet, amennyiben kimondja,

hogy az osztrák, magyar és olasz halászok 5000 q-ig vámmentesen vihetnek be sózott halat Olaszországba. Ezt az intézkedést kiegészíti egy királyi rendelet, amely kimondja, hogy friss és sózott hal, amelyet olasz halászok a parti vizeken, vagy az olasz partokkal szemben fekvő tengerrészekben fognak, vámmentesen vihető be.

Hal mint gyertya. Csodálatos halak találhatók Alaska egyes tengerparti folyóiban. E halak mintegy 22 cm. hosszúak, átlátszók s annyira zsírosak, hogy a világ legkövérebb halainak tartják őket. Husuk azonban nem a megszokott halzsír szagú és ízű, hanem inkább a friss szalonnához hasonló. Megszáritva az indiánok fagygyűtyertya módjára világításra használják eme halakat, a mennyiben meggyújtva tiszta és intenzív fényvel égnek, a melyet a nagyobb szél sem tud eloltani. Egési tartamuk mintegy negyedórára terjed.

Svájcz a halászatért. Mint a svájci szövetségtanács belügyi adminisztrációjáról szóló 1905. évi jelentésben olvassuk, ezen államban a halászat emelése érdekében következők történtek. Az egyes kantonokban alkalmazva volt 193 halór 13 segéddel. Ezek illetményeire 70,070 frc-ot fordítottak. Halórök képzésére külön tanfolyamot tartottak febr. 27-től márc. 4-ig, mely tanfolyamon 29-en vettek részt. A halakra nézve ártalmas állatok közül megsemmisítettek 74 vidrát, 67 gémet, 27 kárókatonát és 386 varjút, vagyis összesen 554 drb vadat, a múlt évi 462 darabhoz képest. Értök 2693 frcs lődíjat fizettek ki. Költés folyt 167 költőházban, melyekben 83.876,800 drb ikra állt költés alatt, 68.751,900 drb halacs-kát nyervén azokból. Ezekből 68.443,900 drb halacs-kát fordítottak állami ellenőrzés mellett közvizek halasítására. Számuk még 2165 drbbal emelkedik, a mennyiben ezeket éves ivadékként eresztették szabadjukra. A svájci halászati egyesület támogatására 4000 frcs állami segélyt fordítottak.

A „Lüneburger Heide“ halastavai. Mint a D. F. C. írja, Északnémetország e terméketlen pusztaságán a halászat annyira tért hódított, hogy ez idő szerint ott 6000 Morgent maghaladó pontyos tavat és 600 Morgennél több pisztrángos tavat létesítettek. A halaszgazdaságok szakszerű üzem mellett annyit jövedelmeznek, hogy nemcsak a gyöngébb szántókat és mocsaras réteket, de még a legsilányabb és terméketlen területeket is értékes részekké avatják, ha azokon tavat építeni lehet. Egy-egy Morgen pontyostó évi jövedelme meghaladja az 50 M., a pisztrángos tóé pedig közel ennek kétszeresét. Annál szembeötlőbb ez, mert eddig a szántó gyanánt használható részekért sem fizettek 10 márkánál többet. Kivált az első években meglepő a hozam, még a legsilányabb részekben is. Nem csoda, hogy e miatt a halfogyasztás is nagyban terjed azon a vidéken. Vannak ott földművesek, a kik ma egy év alatt több halat fogyasztanak, mint a mennyit azelőtt egész életük tartamán élveztek.

Állatkínzás a tengeri fürdőkben. Mint az „Állatvédelem“ írja: tengeri fürdőkben a gyermekek egyik kedvenc szórakozását képezi a halászat és a halas-tavak készítése. Mialatt néhányan a parton a forró homokban lyukat ásnak, mások begázolnak a vízbe s halat fognak. A kis halat aztán belevetik a forró vízű gödörbe s rendszerint otthagyják, ha megunták a játékot. A tócsa hamar kiszárad s a szegény halacska nyomorultul elpusztul. Mások hazaviszik a foglyot s szörnyen csodálkoznak, mikor másnap a tiszta vízű üvegekben holtan találják. Az anyák kötelessége figyelmeztetni a gyermekeket arra, hogy a tengeri hal nemcsak a szárazon pusztul el, hanem az édesvízben is.

Dr. LENDL ADOLF

állattani praeparatóriuma
Budapest, II., Donáti-utca 7. sz.

„Patria“ irod. vállalat és nyomdai részvénytársaság nyomása, Budapest, Üllői-ut 25.